

proti opětnému setkání s Zemlou – a v duchu zajásala. Do-
byla prvního úspěchu, a dále to půjde snadněji. Po jejím boku
zúčastní se pak taky sám Zemla útoku.

První týden po setkání s Pavlínou plynul Martinovi neko-
nečně zdlouha – ba neplynul ani. Zdálo se Zemlovi, že se
čas zastavil a že je do neděle daleko jako do smrti. Jaké to
byly nepřehledné, nekonečné dny! Jaké množství myšlenek,
obav, přání a domněnek plnilo jeho hlavu. Se zimničnou ne-
dočkavostí hleděl Martin vstříc nejbližší neděli – a zase stís-
něn a pln starostí, přinese-li mu, co tak dychtivě očekával,
nač se těšil, več doufal. Zdali se stane ta „náhoda“, o níž se
paní Šustrová zmínila? Vzpomenou-li dámy na něj? Zdaliž
jim setkání s ním také něco znamenalo?

Srdce zabušilo v něm prudce pokaždé, kdykoli se ve dve-
řích krámků objevila stará posluhovačka Šustrových Fána,
a Fána přicházela v tom témědnu často, denně, ba někdy ně-
kolikrát za den. Martin hleděl na tuto ženštinu, jako by ná-
ležela k rodině, s níž se stále v duchu obíral, byl k ní vtělená
zdvořilost a pohlížel na ni pokaždé s velikou otázkou. Zda
mu nemá co říci? Zda nepřináší nějaké milé poselství?

Nikolii. S očekávaným tímto radostným poselstvím přišla
v sobotu paní Šustrová sama. Přišla kupovat místo Fány, roz-
hovořila se o počasí, přála si, aby pěkná pohoda jen vydržela,
aby se nezkazila zítřejší neděle, kdy jednou za týden mohou
sí po práci oddechnout a vyjítí.

A kamže ponese nohy pana souseda?

Rekl, že by nejraději šel zase do svých zamílovaných sadů
Chotkových. Skoro se mu třásl hlas, když dop věděl.

I bože, jaká náhoda! divila se panička. Právě dnes mluvila
s dcerou o Chotkových sadech, když jim tak před týdnem
pan soused na ně vzpomněl. Tedy že by se tam mohly podí-
vat. A což tedy? Snad že se tam sejdou? A v Panorámě proti
sadům že by mohli posvačiti? Společně pak mohou domů,
o třech dlouhá ta cesta lépe uběhne...

Ejhle, to byla želaná ta náhoda – Zemla přisvědčoval ostý-
chavě síce, rozpačitě, ale jaká radost rozpalovala ho uvnitř!
Dočkal se tedy neděle a sejde se s ní, se slečnou Pavlínou.

A druhá tato neděle končila pak zase večerem u Šáryho,

v Emauzské zahradě, hudbou, milým hovorem po boku le-
pého děvčete, rozjařením, opojením...

Jak neočekávaně vše to přišlo, jak byl pojednu osvícen
život Zemlův, dosud tak suchopárný, skoro trudný. Co zna-
menala nyní každá následující neděle, kdy se měl setkat se
Šustrovými!

Martin se strojí co nejpečlivěji, rozčilením nemíval v ne-
děli ani hladu, a sotvaže u Palmů kvapně poobědval, již zase
spěchal k Moráni, aby dámy Šustrový očekával, neboť paní
Šustrová naznačila hned před vycházkou nejbližší, že netřeba,
aby se shledávali teprv na místě, u cíle, ale že bude lépe,
vyjdou-li všichni společně. Čekával tedy Zemla na rohu Mo-
ráně. Ostýchal se vyčkávati v ulici Václavské, aby nebyl po-
zorován sousedstvem, aby styk jeho se Šustrovými nestal se
předčasně předmětem všetečných řečí a posudků. Skrýval se
s tím, co podnikal, jako se ukrývá chlapec, když začíná kou-
řit. Chodil se Šustrovými radostně, ale zase jako spoután, ne-
skonale stísněn, a sotva že se odvažoval pozvednouti oči, aby se
nesetkal s nějakým dotěravým, drzým pohledem. Připadal si,
jako by znova byl učedníkem – a v té věci byl jím také. Hlavně
se snažil, aby vše co nejdéle bylo utajeno rytmistru Kyllianovi,
o němž se právem domníval, že by se prostěříkým jazykem
svým dotýkal i této jeho nejdůvěrnější, něžné záležitosti. Ale
všecka jeho opatrnost byla marná. Tento samotář, jenž dříve
nevěděl, zná-li v Praze někoho čili nic, potkával – provázeje
nyní slečnu Pavlínou – samé známé tváře, že nevěděl, odkud se
berou. A pak, než minuly čtyři neděle od prvního setkání, padl
kdysi na rohu Moráně Kyllianovi do rukou, kterýž přicházel
proti společnosti, široce rozkračuje a hůlkou dláždění tepaje.

Spatřiv Zemlu po boku Pavlíny a za parkem paní Šustro-
vou, vyvalil Kyllian oči jako výr, ale ihned sňal klobouk
a volal humorně:

„Untertänigster Diener und Sklave, meine Damen!“, a
upřev na Zemlu duchaplný pohled, dodal:

„Krystygott, Freundchen, – na, ich gratuliere!“*

* Nejponiženější sluha a otrok, dámy! Pozdrav bůh, přítelčku – gra-
tulujil

Tím byla lekce ohledně peněz odbyta. Došlo na jiné. Pan Rorejs, stojí před Martinem, roztáhl prsty levice, a zavíraje ukazováčkem pravice jeden po druhém, vypočítával:

„Mandle, hrozinky, citronádu, čokoládu, svatojanský chléb, – všecko necháš na pokoji.“

Roztáhl prsty znova a opět je zavíral:

„Sýra, salámu, slaniny, sardinek, úhoře – ani si nevšimneš!“

A tytéž posunky:

„Vínem, likérkama, sirobem ti chítán proplachovat nebudu. Strčíš-li do něčeho nos, však to poznám a spravím tě.“

Pan Rorejs přistoupil teď k zadní stěně a sáhl do kouta hned vedle dveří, vedoucích do zadní nějaké místnosti, a vytáhl asi dvouloketní silnou rákosku, na jednom konci trochu roztrpenou. To Martin znal ze školy. Byla to nejpádňější a nejpochopitelnější pomůcka vyučovací. Kdo ji jen jednou ucítil na dlaních nebo kdesi vzadu, nezapomněl nikdy, jak účinkuje.

Pan Rorejs strčil rákosku Martinovi až pod nos:

„Koukej, to je ‚tancmajstr‘. Když se ti někdy poplete, co je mé a co tvé, tedy tě ponavštívím tímhle po kejtách. Pamatuj si to!“

Martin při všem tom koprněl, ale přece také činil svá pozorování. Seznal, že táž věc může míti více rozličných pojmenování. Z přírodopisu věděl, že to je rákos. Učitel ve škole však nazýval své žezlo „tureckým pepřem“, a u pana Rorejsa je to dokonce „tancmajstr“. Martin pojal tu poprvé jakousi nechuť ke všemu tančení na světě.

Pan Rorejs uklidil rákosku do kouta a pokračoval v přednášce:

„A s cizími lidmi žádná spolky! Dáš každému, co požádá a zaplatí, ale nikomu víc. Netrpím žádného dorozumění, a dopadnu-li tě, že navážíš nebo naměříš někomu více, naměřím ti také. Budeš zatím koukat, jak to dělám já a Anton. Tak, pro počátek jsem ti pověděl, co a jak, ostatní se ti našlape do palice při příležitosti.“

Pan Rorejs byl skutečně z oněch lidí, kteří své nauky, svá napomenutí a návody jiným do mozku *našlapávají*. Málokdy řekl slovo mírné. Poroučel-li, nařizoval-li něco, provázel každé

„Takový přítel a kamarád jako já – a ty už všecko víš!“
Sklonil hlavu, jako by byla obtěžkána závažnými myšlenkami, ale za okamžik opět se na pytli vzpřimil, a hledě hnevivě na kupce, zvolal:

„Ty toho víš, ty zajáci! Vždyť mě urážíš! Už to všecko vím, už to všecko vím!“ – (opakoval posměšně po Žemlovi) – „Nic nevíš! Ale dobře, nechám tě v tom, mudrci, a až se někdy na něco zeptáš, odpovím ti: A vždyť už víte, milostpane! – víš, to ti řeknu!“

Tak se dočkal Kyllian poledne, kdy se přišourala posluhovačka Randová.

Kyllian se s ní posledně zle byl rozešel, a Randová, když ho spatřila, zaškaredila se; to však rytmistra nezastrašilo, a vída, že se Žemlou řeči není, spustil na Randovou:

„Matko, blíží se apríl – mají-li pak už všecko v pořádku k výletu na horoucí skálu? Letos dal magistrát přísný rozkaz metařům, aby si dávali pozor na koštata – poslední léta se jich mnoho ztrácelo. Ale dají mi dobré slovo, já jim opatřím pometlo z pivovaru – bude mít sedlo a oprat – na takovém ještě nikdy nejeli...“

Randová došla zatím za pult a složila tam rezné pytlíky a pytle, jež měla doma u správy. Byla shrbená a odvrácená od Kylliana a hučela teď do nějakého truhlíku:

„Ba ne, *mladý pane*, letos pojedje se na starých, odřených kozlech s hadími jazyky. Dají pozor, aby byli před soumrakem doma – sic ponesou také...“

Kyllian vybuchl v chraptivý řehot a volal k Žemlovi:

„Té tvé báby je sem škoda, kamaráde, ta by měla sedět ve fabrice na utrejch!“

Potom se otočil k Randové:

„Jdou, jdou, byl to žert – já vím, že ještě nejsou plnoletá!“

A zas obrátil se k Žemlovi:

„Necháš tohle zjevení u sebe, až se oženíš?“

Žemla přebíral se v nějakém koření a tvářil se, jako by neslyšel.

„No bodejžte necháš,“ odpovídal si rytmistr za Žemlu, „když ti věnovala svoje nejkrásnější mladá léta! A pak budeš mít v domě strašidlo pro děti – ta se ještě vyplatí! A nevěsta

Co bylo po tomto dni, nebyl život, byla jediná trýzeň. Zemla poznával, že i tuto je vše skončeno. Blíží se kvartál, Zemlovi nastává platiti nájem. Zbytek hotovosti jeho stačí sice na tuto povinnost, ale z čeho pak opatří nové zásoby? Ve všech téměř truhličkách bylo všeho na dně, jak dlouho bude z toho prodávat?

Byl sněden, sněden – jeho krám byl stráven, a Zemla poznával, že mu nezbývá než vyprodati, co se prodati dá, a odejíti odtud, dáti se znova do služby. Ach, po hrozných zkušenostech končí tedy věc úpadkem! Ach, Zemlu nehnětlo pomyslení na nové otroctví, na nové dření pro cizího, ale k zoufalství jej přivádělo vědomí, *kdo* mu krám snědl, jakými okolnostmi bylo toto pozvolné sežírání provázeno...!

Minulo čtrnáct dní – za ten čas byl se Zemla odhodlal, že zavře. Ba, velikou útěchou mu bylo, že odejde jako poctivý člověk. Byl sice okraden, oloupen o vše, ale sám neokradl a neokrade nikoho ani o krejcar, a to mu stačí. Zaplatí nájemné a dá výpověď – v nastávajícím čtvrtletí podaří se mu, aby našel zaměstnání, a zatím vyprodá, co mu zbylo. A snad ho propustí domácí ihned, najde-li se náhradník, nájemník, buď kupec, který by trosky jeho závodu převzal, buď hokynář. Vždyť zde byl hokynář před ním, může zde býti zase. Hokynář se udrží v této díře a v tomto okolí. Vždyť on, Zemla, velice pochybil, že se zde usadil. Nyní vidí, že tu není místo pro kupce. Vzpomněl na pana Štěrbu, který se kdysi obíral záměrem, aby zde zřídil filiálku. Neučinil tak – jak byl chytrý, opatrný! Na něm, na Zemlovi se mělo osvědčiti, že je tu mrtvá půda pro obchod kupecký. Proč pan Štěrba se vyhnul té zkušenosti! Jeho by to nebylo zabilo, kdežto Zemla se o vše připravil, sebe zničil.

Snad se vyskytne nějaký hokynář, ano, jistě se vyskytne! Martin prodá a přenechá mu trosky svého obchodu rád, za každé podmínky, a zachrání aspoň, co má na sobě. Zachrání dobré jméno své, práce se neštítí a uživí se jinak...

Znenáhla loudilo se v jeho duši jisté uspokojení, když dospěl k tomuto rozhodnutí. Unikne odtud, z dějiště svého smutného pokusu o samostatnost a ještě smutnějšího rodinného života. Uzavře neblahé to období a započne jinde, jinak, nový